

Léirmheas ar O’Dwyer, Fergus, “Linguistic Variation and Social Practices of Normative Masculinity: Authority and Multifunctional Humour in a Dublin Sports Club” (2020), Routledge Studies in Sociolinguistics, Nua Eabhrac

Seán Mac Risteaird

Dublin City University

sean.macristeaird@dcu.ie

Eochairfhocail: Masculinities; Linguistic Variation; Normative Masculinity; Gender Theory

Is éard a chuireann Fergus O’Dwyer roimhe sa saothar seo ná staidéar cuimsitheach “[...] to integrate ethnographic perspectives and linguistic analysis to contribute to current understandings about all-male interactions on the playing field and in the dressing room.” (lch. 24). Tá sé chaibidil i gceist leis an leabhar taighde seo a phléann go struchtúrtha leis an bpríomhthéis seo. Déanann an scríbhneoir fráma láidir teoiriciúil a chur i bhfeidhm i gclub spóirt i mBaile Átha Cliath 15 (BÁC15). Is é an cur chuige eitneagrafaíoch, leis na rannpháirithe ar an eolas faoina chuid taighde, a chuireann O’Dwyer i bhfeidhm ar a chás-staidéar. Is éard atá i gcroí an tsaothair ná ceistiú a dhéanamh ar an gcaoi a ndéantar cúrsaí inscne a thógáil agus a léiriú trí mheán na teanga. Maíonn an t-údar gur féidir an fhearúlacht a thógáil i dtarmaí teanga agus i gcomhthéacs an ghrinn chun ceangail shóisialta na bhfear sa chlub a láidriú; chun ionsaitheacht a léiriú; agus chun iomaíochas a chur in iúl. Is cinnte go mbeadh an téacs seo úsáideach dóibh siúd a phléann leis an réimse seo ag leibhéal iarchéime; ag scoláirí sochtheangoleaíochta, teanga, inscne nó gnéasúlachta.

Is sa chéad chaibidil a chuirtear comhthéacs agus cúlra an tsaothair ar fáil don léitheoir agus déantar plé córásach ar cheisteanna na féiniúlachta, ar chúlra an chlub peile, agus ar aidhmeanna, modhanna, agus leagan amach an tsaothair. Ar an gcéad dul síos, tugann an scríbhneoir léargas cuimsitheach dúinn ar Bhéarla na hÉireann mar chanúint de chuid na teanga agus ar na héagsúlachtaí a bhíonn le cloisteáil ann. Feictear an tábhacht a bhaineann leis an gcineál teanga a labhraíonn duine mar chomhartha sóirt ar fhéiniúlacht shóisialta – is é sin, go dtógtar féiniúlacht dá réir (O Dwyer, 7). Míníonn O’Dwyer gurb é seo an fráma tagartha a chuirtear chun tosaigh sa staidéar áirithe seo. Déanann sé canúint lárchathair Bhaile Átha Cliath a phlé agus na difríochta teanga agus canúna atá le cloisteáil ó fud fad an chontae, rud a léiríonn

sé trí shamplaí ó stór focal chanúintí an chontae. Mínítear dúinn na laigí a bhaineann le staid na himeartha sa réimse a deir nár cuireadh féiniúlachtaí san áireamh san obair a rinneadh go dtí seo sa réimse ar chanúint Bhaile Átha Cliath. Spéisiúil go leor gur as ceantar BÁC15 an t-údar agus tuigtear ansin an ceangal agus an tuiscint atá ag an teangeolaí ar cheantar a staidéir. Is ina dhiaidh sin a chuirtear síos ar BÁC15 agus na hathruithe sóisialta agus socheacnamaíocha a tháinig ar an gceantar ó na 1960í ar aghaidh. Is féidir an chodarsnacht lom idir cheantair éagsúla BÁC15 a fheiceáil i dtéarmaí socheacnamaíocha – áit a bhfuil daoine saibhre ina gcónaí taobh le ceantair ina bhfuil tithíocht shóisialta. Mar sin, feictear dom gur roghnaíodh an ceantar as an éagsúlacht shocheacnamaíoch agus chultúrtha atá ann. Is maith an cur síos a dhéanann O’Dwyer ar na modhanna éagsúla taighde a chuireann sé i bhfeidhm chun léamh nua a dhéanamh ar theanga na bhfear sa cheantar áirithe seo agus maíonn sé gur micreacasma é an club GAA de shochaí na hÉireann trí chéile (lch. 24). Tagann an t-údar ar shnáitheanna éagsúla urlabhra bunaithe ar chomhthéacsanna sóisialta (e.g. urlabhra an tseomra feistis; urlabhra an chluiche; urlabhra sóisialta). Feictear na slite ina ndéanann cainteoirí athruithe ar a gcuid cainte bunaithe ar an suíomh cumarsáide ina bhfuil siad.

Is sa dara caibidil dar teideal ‘The Ethnographic Study of Normative Masculinity in a Sports Club’ a leagtar síos an fráma tagartha don anailís féin ar an gcorpas a bhailigh O’Dwyer. Ceist thar a bheith cigilteach is ea an sainmhíniú a dhéantar ar choincheap na féiniúlachta agus ní tearc na sainmhínte atá ann chun é a mhíniú. Eiríonn le O’Dwyer sainmhíniú a dhéanamh ar an bhféiniúlacht ag baint leasa as tuiscintí Buscholtz agus Hall (2005) mar rud “[which] defines identity as the characteristics, feelings or beliefs that distinguish people from others; or how we perceive, make sense of, and position the self and the other” (lch. 31). Feictear, dá bharr, na himpleachtaí a bhíonn ag féiniúlacht ar an gcineál teanga a chuireann an t-urlabhraí i bhfeidhm. Sin le rá go ndéanann an t-urlabhraí gnéithe dá chaint a chlaochlú bunaithe ar shuíomh agus ar chineál féiniúlachta/persona.

Déanann O’Dwyer iniúchadh ina dhiaidh sin ar theoiricí inscneacha; réimse taighde a thrasnaíonn disciplíní éagsúla léinn ach a tháinig chun cinn ag tús na 1960í. Mínítear sa chéad aonad eile na cinntí a bhí le tógáil ag an taighdeoir ar bhailiú na sonraíochta agus tá plé fiúntach ansin ar an bhfráma tagartha anailíse (taighde modhanna measctha agus cur chuige tathagach a mbaineann an taighdeoir úsáid as). Cabhraíonn an cineál seo cur chuige le O’Dwyer scóip níos luacmhaire agus níos oscailte a chur chun cinn ina shaothar.

Déantar tuilleadh a phlé i ndiaidh na míre sin ar na cineálacha cumarsáide agus ar na deiseanna cumarsáide a bhíonn ag baill an chlub agus ar na diminsin shóisialta a bhíonn i gceist leo. Míníonn Box, duine de na himreoirí, go mbíonn difríochtaí teanga ann bunaithe ar cheantair BÁC15 – ‘However, Box holds the view that there are different ways of talking in the club, based on where players went to school or area they lived in formative years: Area 1 = a posher accent, Area 2 = more prominent Dublin accents, Area 3 = rougher use of language’ (lch. 65). Déanann an t-údar ansin plé ar an gcineál grinn agus ar na difríochtaí teanga a bhíonn le cloisteáil ó chainteoirí ar leith bunaithe ar stádas nó ar an gcomhthéacs cumarsáide. Ag deireadh na caibidle ar fad a chuirtear achoimre ar an spás sóisialta sa chlub agus na gnéithe a bhaineann leis na cainteoirí: ‘While all types of talk do feature elements of both identities, Social Talk and Slagging Talk are characterized by polyvalence (i.e. versatile; containing several elements simultaneously). Game and Dressing Room Talk is primarily indexed to being tough, while Information Talk is aligned with an authoritative interactional identity’ (lch. 86).

Is sa tríú agus sa cheathrú caibidil a théann an scríbhneoir i ngleic leis na leaganacha éagsúla urlabhra a bhíonn le feiceáil sa chorpas. I gcaibidil 3, déantar anailís shochfhoghraíochta PRICE, agus cíoradh déanta ag O’Dwyer ar thorthaí staitistúla a bhaineann leis: ‘My analysis reveals how certain phonetic variants are used at specific points in interaction to positions of speakers, their interlocutors, and others [...] and the nature of the interaction of the constitutive and mediating factors such as types of talk, stance, personae, relationships between speakers etc.’ (lch. 32). Feictear arís is arís eile an tionchar a imríonn féiniúlacht ar theanga. Faoi mar a léirítear, ní bhíonn an cineál céanna féiniúlachta á cur in iúl ag an gcainteoir i ngach suíomh toisc go bhfuil noirm i gcroí na ceiste. Úsáidtear an seomra feistis mar áit ina bhfuil canúint ar leith in úsáid nó urlabhra a bhaineann le tuairsceart Bhaile Átha Cliath ach nuair atá treoracha á dtabhairt do na himreoirí, tiontaíonn an cineál cainte go hurlabhra a bhaineann le deisceart Bhaile Átha Cliath (lch. 125). Tá níos mó ná gné amháin ag tiomáint na gcineálacha teanga a úsáidtear sa chlub agus feictear go bhfuil córas casta taobh thiar de nó mar a mhaíonn O’Dwyer ‘[...] types of talk, persona, stance, and power relationships can provide us with additional insights into what underlies the decision to use a particular linguistic feature’ (lch 25). Ina dhiaidh sin, déantar iniúchadh sa cheathrú caibidil ar /t/ ag deireadh focail a chuireann seo in iúl. Is gné thar a bheith coitianta é i mBéarla Bhaile Átha Cliath, agus is iomaí sampla a thagann aníos in urlabhra an chainteora: ‘The realizations of word-final /t/ in Dublin include a slit-t [t̪]: an apical alveolar fricative, and glottalized realizations ranging from a glottal fricative [h], a glottalized variant [ʔt], glottal stop [ʔ], and something close to deletion’ (lch. 128). Déantar

anailís staitistiúil ar an gconsan ina dhiaidh sin i gcomhthéacs na rannpháirithe agus feictear arís eile go mbíonn idirchaidreamh féiniúlachta i gceist leis an gcineál teanga a bhíonn acu i dtaca leis an gconsan deiridh. Feictear i gcorpas an taighdeora go bhfuil comhthéacs na cumarsáide fíorthábhachtach sa chineál consain a fhuaimnítear de réir an méid atá á rá ag an gcainteoir.

Rianaítear an greann agus torthaí an tionscnaimh seo sa chúigiú agus sa séú caibidil. Is iomaí feidhm a bhíonn i gceist leis an ngreann sa chlub i gcomhthéacsanna éagsúla cumarsáide. I dtosach báire, bíonn an greann in úsáid go rialta le hatmaisféar comhghleacúil a chruthú is a chothú i measc na n-imreoirí. Tugtar samplaí thar a bheith oiriúnach ina ndéantar an greann a chomhthéacsú agus díríonn ceann acu ar an ‘Ice Bucket Challenge’, dúshlán a bhí á scaipeadh ar na meáin shóisialta in 2014 chun airgead a thiomsú do charthanachtaí don ghalar néarón luadrach. Cuirtear síos ina dhiaidh sin ar na himreoirí agus an dúshlán á shocrú acu (buicéad lán go béal le hoighear a chaitheamh anuas orthu féin). Déantar caidrimh homashóisialta a láidriú trí mheán an ghrinn faoi mar a phléitear thíos:

Members link up to each other via the ice bucket challenge, which reaffirms the social network connections. Humour is an important part of the connections, and how they are created. Rather than expressing clear emotions e.g. “I appreciate you and want to challenge you to the ice bucket challenge”), members often use humour to put forward the challenge (e.g. “the ice might make you move faster than any time we’ve seen you running on the pitch!”). (lch. 163)

Ar deireadh, sa chaibidil conclúide, caibidil 6, breathnaíonn an taighdeoir go criticiúil ar an obair mhór a rinne sé agus é ag obair leis an gclub agus déantar impleachtaí an taighde ar thionscnaimh amach anseo a phlé go mion, go háirithe na himpleachtaí a bhíonn i gceist le Béarla na hÉireann a scrúdú. Is tábhachtach an staidéar é seo toisc go ndíríonn sé ar fhéiniúlachtaí fearúla agus ar shochtheangeolaíocht an spóirt. Féachtar ar an gcaoi a dtógtar féiniúlachtaí den sórt seo trí mheán na teanga agus na comhthéacsanna cumarsáide atá i dtiúin leis. Trí fhianaise ón gcorpas, cuireann an taighdeoir na téamaí seo os ár gcomhair go mion Níl aon drogall orm a rá gur saothar tábhachtach é seo ina iomláine agus cur chuige idir-dhisciplíneach i bhfeidhm aige chun ceisteanna móra a chur os ár gcomhair. Bainfidh idir-teangeolaithe agus taighdeoirí taitneamh agus tairbhe as an saothar seo a léamh agus beimid ag súil go mór le tuilleadh leabhar ón údar amach anseo.